

טורי טוכמן חנה
172611
בת אילזה ויצחק
נולדה ב- 15.4.1917
התגייסה לצה"ל ב- 1948
נפלה ב- 10.6.1948
בקרבות עין-גב
בעת מילוי תפקידה.

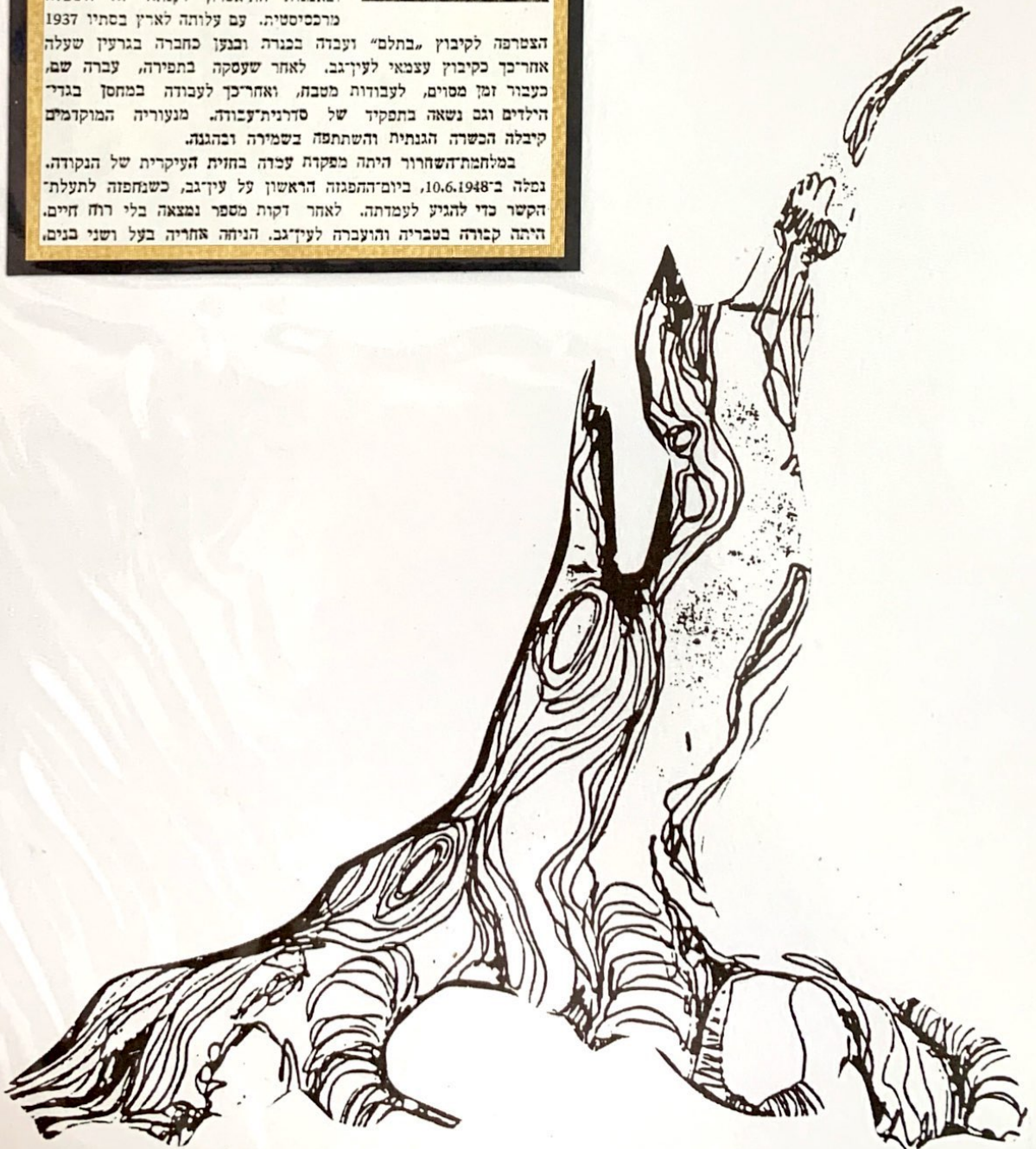

מוכמך חנה

בת יצחק ואילזה. נולדה ב־15 באפריל 1917 באוסנאו אשר בצ'כיה. בת־זקונים למשפחה ציונית ותיקה ואמידה. בילדותה עברו הוריה לוינה ושם התחנכה. בת עשר נכנסה לתנועת "הכלת-לבן", חונכה לרעיון העליה לארץ. לאחר שסיימה את הגימנסיה יצאה להכשרה חקלאית ואחר־כך לקיבוץ הכשרה עירוני. התעניינה בספרות ובאמנות התיאטרון וקנה לה השכלה מרכזיסטית. עם עלותה לארץ בסתיו 1937

הצטרפה לקיבוץ "בתלם" ועבדה בכנרת ובגנן כחברה בגרעין שעלה אחר־כך לקיבוץ עצמאי לעין־גב. לאחר שעסקה בתפירה, עברה שם, כעבור זמן מסוים, לעבודות מטבח, ואחר־כך לעבודה במחסן בגדי הילדים וגם נשאה בתפקיד של סדרנית־עבודה. מנעוריה המוקדמים קיבלה הכשרה הגנתית והשתתפה בשמירה ובהגנה. במלחמת־השחרור הייתה מפקדת עבודה בחזית העיקרית של הנקודה. נפלה ב־10.6.1948, ביום־התפוגה הראשון על עין־גב, כשנחמה לתעלת־הקשר כדי להגיע לעמדתה. לאחר דקות מספר נמצאה בלי רוח חיים. הייתה קבוצה בטבריה והועברה לעין־גב. הניחה אחריה בעל ושני בנים.

קִיבוץ עֵין גַב אֲלִיו הַצְטֵרְפָה

עַם עֲלוּתָה לְאֶרֶץ

עֵין גַב קִיבוץ עַל הַשְּׁפָה הַמְזֻרְחִית
שֶׁל הַכְּנֵרֶת.
הַקִּיבוץ נֹוֹסַד בַּשָּׁנָה 1937 בַּמְסַגֶּרֶת
יְשׁוּבֵי "חֹוּמָה וּמַגְדֵּל".
בַּמִּלְחָמָה הַעֲצֵמָאוֹת הוֹתַקַּף הַקִּיבוץ
בִּיַּדֵי הַסּוּרִים. חֲבָרֵי עֵין גַב הִדְפוּ אֶת
הַתַּקְפוֹת הַצְבָּא הַסּוּרִי שֶׁנַּעֲזֹר
בְּתוֹתְחִים וּמְטוֹס לַהַפְגָּזָה, בַּמִּשְׁךְ
שְׁלוֹשָׁה יָמִים, עַד שֶׁנִּסּוּג.
הַתְּנַכְלוֹת הַסּוּרִים נִמְשְׁכָה גַם לְאַחַר
הַקְּמַת הַמְדִינָה עַד לַמִּלְחָמָה שֶׁשֶׁת
הַיָּמִים.
הַקִּיבוץ מִתְפַּרְנֵס זֶה שָׁנִים רַבּוֹת
מִחֻקְלָאוֹת וּתִירוֹת.

הקמת הקיבוץ

התעלה בה נפלה

הגימנסיה העברית "הרצליה" בה למדה...

גימנסיה "הרצליה" - עבר מפואר ועתיד מזהיר! שנים לאחר מותו של ד"ר בנימין זאב הרצל, נכתב בעיתון "ההשקפה" (שנה ה' גליון מח'): " צריך לבנות לכבוד הרצל שכונה גדולה עבריה, ימים עיר עבריה... שכל תושביה ידברו רק עברית... ובעיר העברית הזאת יכוננו על שם ד"ר הרצל בית ספר תיכון עברי, זה יהיה לעת עתה זכרון שיגשים את תוכניתו הלאומית של יוצר הציונות המדינית". דברי חזון אלה הביאו ליסוד הגימנסיה העברית "הרצליה", בעיר העברית הראשונה, תל-אביב. הגימנסיה "הרצליה" נוסדה בשנת 1905 תרס"ו ע"י ד"ר יהודה מטמן כהן ורעייתו והיתה בית ספר התיכון הראשון בעולם שלימד בעברית. הגימנסיה הפכה למרכז החברתי והתרבותי של השכונה הצעירה. בגימנסיה נערכו אסיפות ודיונים בענייני השכונה ובעיות הישוב, וכן קונצרטים, הצגות וערבי תרבות. בגימנסיה נוסדו תנועות הנוער, צופי ת"א ומחנות העולים בתום מלחמת העולם השנייה שימשה הגימנסיה "הרצליה" כבית חולים.

בהמשך נהרו אל הגימנסיה תלמידים רבים, גם תלמידים מהתפוצות שהוריהם חשקו להקנות לילדיהם חינוך עברי.

גם היום נמשכת הנהירה אל הגימנסיה "הרצליה" והגימנסיה העברית הראשונה ממשיכה להוביל בראש.

מסדר נשים מ- '48

קווים לדמותה

חנה טלר סוכמא

חנה טלר הבטיחה. אחרי זמן קצר יצאה למשימתה
אזורה.

החלטה בת 10- נבטיחה לתעודת העלייה "תעודת אבן".
היא התמקדה לתעודה כפי שצדקה, ואחרי פרוץ המלחמה התעלמתי
עם החיות וזאת היה הספק קטן לתעודה.
היומיון. התקופה שלע נבטיחה רשימה משל חנה:
אני שואלת עתה האם (אצדקה את האמצע). יודעת אני,
שהייתי לא יעמוט עצמות דקה בזה, כי העי קרה לקרוע
קריה, וקפל זמא הסוכמה אני שבת יתיה.
בביתאני אורה תמנע אחיף אבטיח. תהרותיה ראיה
כיצדה מפורקת הכזמה מילא לקוחה קמח והיות
תלוצה?

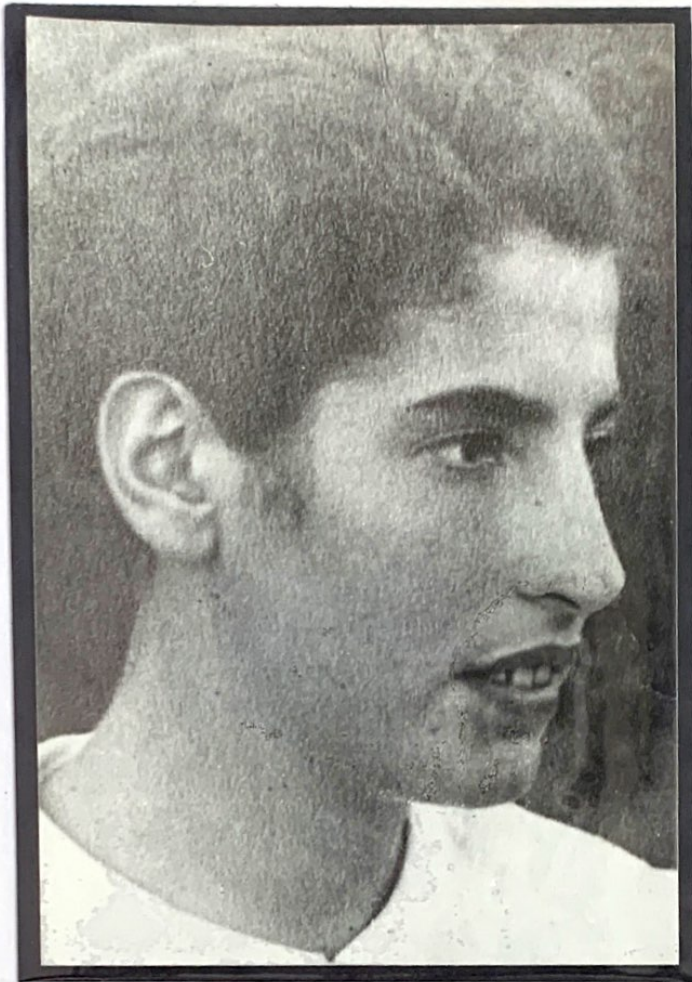
בזמנה הבטיחה לקיבוץ "התלם".
הדיון על קיבוצי או צמחה = אחרי פירק זמן של
צקלונה האסרת את מחסן פילופים. הצקלונה זו השקוצה
את כל האמצעים.

הייתי המאורעונית פיתח קיין התקרות המצולח,
שקידמתי הכזיה השנתית רבנית. היא נבטיחה קתחיה
זהו, זר כי אפיר היה אהמיל עליה קיולמתי (הצמחה)
תפקיד אחימי כמפקדת צמחה.
והנה קאו ימי האלמחה. הילדות פוע, קלד קשה
נפידה מנע משע קנע, צמית ובהו וסנד לא רחמה
אותה...

אחרי כל זמנה מסרה מנחה לצמחה, שפיתח אחרימי
זה ולא הייתה צמיתה אלא אונעתה קצרה.

תעב פיקדה על הצמחה המכונה למנח קיולי.
צמחה כל הזמן בתלחיה קומה היטה של הקען.
כשהיכנו העדיקת את העדר וכתש את "הפילופים", חדל
התחמיה מלמסור מש, אך איך תיפשו את יחולתהם את
צמחה אחרו, כדי למנח את העשר המכונה למקור
הפריחה. פאצית התפוצצו מסקה לצמחה זרק את ידה למטה
השערה קנע עול של שצ קפחה לתעדה הסונוכה. הפאצ
פאצ קמיתה. הצמחה (הכסה) - איך נשמה התפוצצו.
שניה. פאצ זה פאצ התלחה עיר חנה והוא, שפיר אמותה
באידי.

הפריחה תמנית האם המענה יצקה הפסלה
חנה מילתיה את (הם) האם והלד קפית העכרנו

עמידתה של עידן-גב

הקרב על עין-גב, אף על פי שנתחולל שבועים לאחר שנדמו הפעולות בצמח ובדגניה, היה מכל מקום, חוליה אורגנית במערכתה של החטיבה על עמק-הירדן. אף כי בקרב זה לא לקחו חלק יחידות-השדה הסדירות (פרט לתגבורת שהגיעה בשלב האחרון של הקרב), וזוהמיו היו אנשי-המשק, — היתה זו מלחמתה של החטיבה, שאנשי עין-גב, בעובדת היותם משק-חזית במרחבה, היו חיליה, נוסף לחשיבותו האופירטיבית של קרב זה לגבי המרחב כולו, באה חזרות שבין המשק לחטיבה לידי גילוי גם בעזרה הבלתי-פוסקת, לסוגיה השונים, בהעדפה שנבעה מהערכת חשיבותה של עין-גב חיוניות עמידתה בטקום.

**הקרב בו
נפלה
חנה**

ישא האצרכו

— גדוד „דרור“ חקף את לוביאו ההתקפה **נפילה**. 9.6.
 — הסורים תוקפים את עין-גב בלוח גדול, משלשה עבריה. **ההתקפה נהלפה**. 10.6.
 — חבלוני „ברק“ מיקשו ללילה את מעברות-הירמוך. תוך כלי עיבודתם נתגלו עיי ערבים שניסו לתקפם. שלוש מן התקפים **נהלגו וילתרכ** נמלטו. אנשינו הורו בשלום **לכסיסם**.

המיקוש של החורשה הדרומית ושל ואדי נחלה) החלה ההתקפה הגדולה.
ב־0600 הגיעו מסמרה לחורשה הדרומית מכוניות־משא עם חיילי־אויב. החיילים ירדו מן המכוניות, וכוח בעצמת מחלקה לערך נכנס לחורשה. כיתה נוספת נעלמה בוואדי נחלה. שתי היחידות האלו עלו על מוקשים והחלו חוזרות על עקבותיהם, כשהן נושאות עמחן למכוניות את נפגעייהן, משנתגלו נסתחה עליהם אש והם נסו בבהלה דרומה; אך בינתיים הגיעו מסמרה עוד כמה מכוניות ובהן כשתי מחלקות רגלים נוספות וכל הכוח הזה (כ־120 איש) התפרס ותפס עמדות בוואדיות — למן הים ועד לרגלי הגבעות. בשעה 0700 לערך פתח הכוח הזה באש לעבר קו החגנה הדרומי.

בשעה 0750 החלה הפגזת תותחים של האויב. תחילה חופגו הקו הדרומי — שצמד כל אותו עת בקרב עם כוח האויב שהגיע מסמרה. אח"כ חופגו בשיטתיות קו ההגנה המזרחי אחרי שעה תשע נתרכזה ההפגזה על הפינה הצפונית־מזרחית של המחנה. בשטח שבין מגדלי־המים והפילבוקס.

שעה שהופגזו הקוים הדרומי והמזרחי, ירדה מחלקת אויב נוספת מכפר־חארב דרך גבעת "חמש תבובות". המחלקה תפסה עמדות לרגלי "סוסי־א" ומשם התקדמה בחיפוי של מקלע עד לפרדס — במרחק של 400 מ' לערך מהקו המזרחי. משנתחמה עליה אש, נסוגה המחלקה מזרחה יותר. אותה עת, לערך, כבר הצטרפה למחלקה זו מחלקה נוספת שהגיעה מסמרה ולא עלה בידה להתקדם מכיוון דרום. וכך היה קו ההגנה הדרומי מוקף בתצי גורן. עם התעצם הקרב והופעת מחלקת האויב מסוסי־א נשלח ל"פרסי" הפל"ם של המשק, לחיזוק הקו המזרחי.

הקרב בתחילת הדרומית־המזרחית נמשך כבר שעתים, כשבשאר הכיוונים סרם נראתה כל תנועת אויב.

סמוך לשעה עשר החלה פעילות אויב בגזרות אחרות. תחילה ירדו שתי פלוגות מהר סוסי־א. האחת — במדרון הצפוני — שנכנסה לוואדי עין־גב. השנייה — במדרון הדרומי — שנכנסה לבוסתן שלרגלי ההר. כחצי שעה לאחר מכן נראו בגזרה הצפונית־מזרחית כשתי פלוגות היורדות מכפר ביר־אש־שגום לגבעות היעור — מצפון־מזרח למשק. כוח זה התפצל לשלושה ראשים: האחד — ירד לוואדי עין־גב; השני — ירד מערבה לכרמי עין־גב שבצפון; והכוח השלישי — התבסס ותפס עמדות על גבעות היעור עצמן. תנועת כוחות זו נעשתה תוך חיפוי חזק. נוסף על התותחים הופעלו 4—3 מרגמות 81 מ"מ, ושלוש מכ"י כבדות: האחת — מבין סלעי הר־סוסי־א; השנייה — ממרגלות כפר־חארב.

השלישית — מתוך הבוסתן. אותה שעה פתחו המגינים באש מרגמה 3" על כוח האויב שבמזרח. הפגיעות היו יעילות מאוד ומפקדי האויב לא הצליחו להתגבר על האבדרלמוסי־א שנשתררה בקרב חייליהם אחרי התפוצצות כל פגז (אף אם היה זה במרחק 150 מ' מהגז) ומבנה הקרב של יחידותיהם לא נשמר יותר.

בשעה 1030 הופיעה להקה של 4 מטוסי אויב והפציצה אף היא את הפינה הצפונית־מזרחית (קטע מגדלי־המים — פילבוקס). בחיפוי ההפצצה וההפגזה שנמשכו כל לפח הגיעו כמה עשרות חיילים סוריים מואדי עין־גב ותפסו עמדות בשטח פרדס־הירמונים, כ־80—70 מ' מצד ההגנה.

ההתקפה עברה לשלב שני. נוסף על ההרעשה הרצופה של תותחים, מרגמות ומכ"י שנמשכה כל אותה עת על קטע מגדלי־המים, הצטרפו לחיפוי כ־16—14 מקלעים שחיו מרוכזים בגזרה המזרחית ברוחב של 300 מ' בלבד וכן אש של מאות רובים ומספר מקלעים משטח היעור. הכרם, האדמי ופרדס־הירמונים. כל האש הפכה הזאת חומרה על גזרת חזית צרה ועל שלוש עמדותיה העיקריות. חיילי האויב שהגיעו מואדי עין־גב כינו את אש מקלעיהם לאשנבי חיריה של הפילבוקס. אש זו מנעה מאנשי הפילבוקס כל אפשרות פעולה ואחר הכדורים שחדר דרך האשנבי־חיריה פצע את אחת החברות בפיה. משקף הקטע נתן הוראה לפנות את הפילבוקס ולהכנס לתעלת־הקשר הסמוכה.

אותה שעה פל"ר לא היה ספק לגבי מגמתו ותפניתו של האויב. הפינה הצפונית־מזרחית נבחרה על ידו כמקום הפריצה.

לחץ האויב הלך וגבר, ואשרו הלחץ ונתעצמה, למצב החמיר מאוד שעה שנסוץ ללחצו הגובר של האויב החלו תקלות רציניות בששק האופוטמי של מגיני הגזרה. תחילה חל קלקול ב"ששק", פעבוד זמן־מה פסק מפעולה גם ה"ששק" של גזרה שכנה שסייעה לקטע באש אנפילדת, ולאח"כ נפגעה אף מפ"י "חוצ'קס" מקטע מסייע ואנשי הצות שלה נפגעו ממתות. אותה שעה החל החוף המסתער להתקדם, תחת חיפוי אש חזק־יריתוס מ־4 פיוזרים.

האחד — בעצמה גדולה יותר, החל לגלוש מאגבעות היעור בכיוון הצפוני. (עוד לפני כן, משנתגלה חסרה הזה לעיני התצפית, הועברה לגזרה הצפונית מרגמה 3" ממרכזו הקו המזרחי).

כוח שני — באותה עצמה, לערך, נע לכיוון המשק בכרמים שלרגלי גבעות היעור. לשני הראשים הללו "שילפי" אנשי הקטע הצפוני (שהשתרע משפת הים ועד לפילבוקס).

הכוח השלישי — בעצמה גדולה יותר, החל לגלוש מאגבעות היעור בכיוון למשק, אך בו בזמן — וכתוצאה מהתפוצצות פגז מרגמה בין השיחים היבשים פרצה אש לרגלי הגבעה. שפשטה במחירות לכל הכיוונים. היחידה המתקדמת נעצרה באש זו ונסוגה אל מעבר לרכס. נסיגת הלוח הזה שימשה כעיין אורח לשני הכוחות האחרים (בכרם ועל שפת הים) וגם הללו עצרו את התקדמותם והחלו לסגת אף הם.

הכוח הרביעי — שלא אותר מחמת התנאים הטופוגרפיים. התקדם בהסתר בערוץ העמוק של ואדי עין-גב — חירור מרגלי הר סוסיאתא ונשפך לים כשהוא עובר בחלקו במרחק של עשרות מטרים בלבד מקו ההגנה הצפוני של המשק. דקות מספר אחר 1130 הגיעה קבוצת חיילי אויב מעבר הוואדי לכיוון ה"פילבוקס". צות ה"פילבוקס" שהיה אותה עת בתעלה המובילה למגדל המים לא הרגיש בתנועת חולית האויב מפאת סודלת עפר רחבה שהקיפה את העמדה והסתירה את הנעשה סביבה. אנשי עמדה מערבית גילו את החוליה המגיחה מהוואדי, אך עקב מבנה העמדה לא יכלו לפעול נגדם ברובים, והרימונים שתוטלו על ידם לא הגיעו למטרתם מחמת המרחק.

אותה שעה נפסקה הרעשת האויב, כדי לאפשר לחיל-הרגלים שלו לפרוץ למשק. משפרצו ששה מחילי האויב לתוך ה"פילבוקס", נאלצו שני אנשי העמדה שממערב ל"פילבוקס" לסגת לקו השני, כי נשארו מנותקים מכל עמדה אחרת וחסרי תחמושת. נסיון לפעול ממתה הקטע (שבמגדל המים) לעבר פתח העמדה הכבושה נכשל מחמת מצצורים ב"סטך", וכמו להרבות את הרעה ברגעים קריטיים אלה — כשהאויב פרוץ לתוך המחנה. כששתיים מעמדות המגינים פונו ומרבית הנשק האוטומטי של המגינים חדל מפעול — פסקה מפעול (בעקב כמה אי-הבנות שנגרמו בטלפון) אף המרגמה הבינונית היחידה של המשק.

בשעה שנתבררה עצמת ההתקפה בקטע הצפוני-מזרחי (בערך ב-1130) ובמטה האזור לא נמצאה כל רובה קרבית, נשלחה הוראה לפל"ם שבקטע הדרומי (שנשלח לשם, כאמור לעיל, עוד בשעות הבוקר המוקדמות, כשהאויב ביים התקפה מהכיוון ההוא) לעבור לקטע הצפוני-מזרחי. מאחר שלקטע הצפוני הגיע רק חלק מהפל"ם (מחמת התעלות הארוכות שהיה עליהם לעבור) והמצב שם היה כבר חמור, גויסו אנשי השירותים שנמצאו במרכז המשק ונשלחו שמה כתגבורת. באותה שעה החלו אנשי העמדה שעל התל ע"י שפת הים לירות לעבר ה"פילבוקס" ופתחיו, ומפקד הקטע נתן הוראה לירות פזי מרגמה "2 לתוך הוואדי. פגז אחד נפל לתוך מחלקה מתקדמת ופיזר את אנשיה לכל עבר. אותה שעה הגיעה חולית פל"ם נוספת, בתעלות, למגדל המים והתקדמה לעבר ה"פילבוקס" אגב הטלת רימונים לעברו. תחת לחץ זה של הפל"ם, היריות מן עמדת התל ותוך הבתנה שכל כוח משלהם לא בא בעקבות החוליה שפרצה ל"פילבוקס" (בינתיים עברו כעשר דקות) החליטו חיילי האויב ב"פילבוקס" לסגת. ששת החיילים נסוגו כשאחד מהם, פצוע כנראה — נתמך ע"י שנים מחבריו).

אותה שעה חידשו תותחי האויב את פעולתם, בעיקר נגד הקו המזרחי, אך עתה חידשה את פעולתה לעבר הכוח הפורץ של האויב גם מרגמת "3 של המשק.

גירוש חולית הפורצים של האויב מהעמדה, והפעלת מרגמת ה"3 של המשק, שברו את תנופת ההתקפה והחלה נסיגה כללית של חיילי האויב. (מחלקות נוספות שירדו מרוכסי ההרים — בעצם ההסתערות — כבר לא הוכנסו לקרב). הכוח הצפוני של האויב,

שניסה להתקדם לעבר המשק אחר שהחלה הנסיגה, נבלם אף הוא ע"י פגזי "3 הפסיק את התקדמותו.

נסיגת האויב נעשתה אגב גרירת פצועים והרוגים ובאיטיות מרובה. עוד כשעתיים המשיכו כוחות האויב המקיפים את המשק להתקיף את עמדות המגינים באש ג"ק. משיצאו הנסוגים מסוח הנשק הקל של המגינים היו עורכים חניות תפופות וארוכות ונסיגתם, עד לכרמי הנבול הקרובים, ארכה כ"4 שעות.

הפוז שצבם האחרון את שדה-הקרב — היה הפוז שהתקיף מדרום, בשעת ההתקפה ניסה לבצע מספר פעולות הסחה וריתוק, ותוך הנסיגה המשיך לשלוח את אשו במגמת חיפוי. פוזי יחידות קטנות שלו ניסו לתמרן בשטח ולהתקרב ונעצרו באש זלפים — אך ללא פלי השפעה ממשית עם מהלך הקרב.

לפנות ערב, לאחר נסיגת פל כוחות האויב מהשטח, השתרר שקט גמדי ואף ההפגזה פסקה והתקפה הגדולה נשברה; אבידות מגיני עין-גב היו ארבעה הרוגים ו-10 פצועים (3 מהם קשה). אבידות האויב גערכו בעשרות רבות.

עם לילה הגיעה לראשונה לעין-גב תגבורת שנשלחה ע"י החטיבה: 3 פיתוח ממשיק עמק-הירדן ו-3 פיתוח משבריה וכמה חברי עין-גב שלא היו במקום. כן נוספו 2 מקלעים מסוג מ. ג. פיאט אחד ותחמושת מכל הסוגים. אנשי התגבורת נשלחו מיד לעמדות. הנשק אף הוא ניגש מיד למלאכה והפסיק לתקן את כל כלי הנשק האוטומטי שנתקלקלו במשך הפעולה.

חנה טובמן אדרשטיין

חנה נולדה ב־15 באפריל 1917 בעיירת פתח־זקונים להוריה, אביה היה או חייל במלחמה, והאם סיניסיה את כל המשפחה. חילדים הקשישים טיפלו באהיהם הקטנה. לאחר זמן קצר עברה המשפחה לוינה. ביתם בוניה — בית אמיד היה, וחנה לא ידעה מחסור בחייה. היא הייתה ילדה עליונה ואהובה על כל מכריה.

בגיל צעיר מאוד — מתחנתה בת 10 — נצטרפה לתנועת הנוער „תכלת־לבן“, ומאז הייתה התנועה להלק בלתי־נפרד מחייה. היא התמכרה לו. נועה בכל לבה, ולא סעם אחת בלבד באה בהתנגשות בגלל התנועה. בין עם הבית ובין עם בית־הספר. חנה קיבלה חינוך ציוני בבית, ובשורה ילדה רצתה לעלות ולהתחנך בכפי־תנועה. השתדלותה לקיים את משאלתה זו לא הצליחה. אך העליה ארצה הוסיפה להיות משא נשמה.

זכור לי „יומן הקבוצה“ שלנו בתנועה, פעם בפעם נרשמו בו גם רשימות קטנות. יום אחד מסרה חנה ליומן רשימה קטנה בשם: „מטרת“. חנה היה בערך כזה „אני שואפת להיות בא"י ולעבוד את האדמה. יודעת אני שהורי לא יניחוני לעשות דבר זה. כי הנני בת־זקונים בבית. ובכל זאת בטוחה אני שכך יהיה.“

לאחר שנים, בהיותנו במחנה־קיץ, עיינו ביומן. בין השאר קראנו גם את רשימתה. תמהנו מאד לתכונה חברותיה ראוה כילדה מפונקת: הכואת תוכל להיות בארץ ולהיות חלוצה? בתנועה רכשה השכלה מרכזיסטית בחוגי־לימוד על הנושא הזה. בקריאה בצווחת וכן ביחידות רכשה ידיעות רבות בתחום זה, והיתה לדבר השפעה מכרעת בגיבוש השקפת עולמה.

על שני דברים לא ויתרה מעולם: הספר והתיאטרון. היא אהבה לקרוא ואת כל זמנה הפנוי הקדישה לקריאה. התיאטרון, ובחזון האופרטה שבוינה, משכו את לבה. מצעירותה הייתה מבקרת קבועה באופרטה הוינאית.

כאשר פיימה את חוק לימודיה בנימנסיה, יצאה להכשרה חקלאית. אחרי כן המשיכה בקיבוץ ההכשרה העירוני. בחודש ספטמבר 1937 עלתה ונצטרפה לקיבוץ „בתלם“. לפני שבאה להשתקע בעין־גב עבדה בחצר כנרת, וחצי שנה עשתה בפלוגתנו הזמנית בנען.

בעין־גב קיבלה על עצמה — לאחר פרק זמן של עבודה במטבח — את מחסן הילדים. בעבודה זו השקיעה את כל מאמציה. עם גידול מספר הילדים הכביר האפקיד, וחנה ארגנה את המחסן באופן יעיל. ואכן, בזמנה היה מחסן הילדים מוסד־שירות מסודר עד מאד. מלבד זה מילאה פעמים אחדות תפקיד של סדרנית־עבודה.

בימי המאורעות היחה בין החברות המעטות, שקיבלו הכשרה הגנתית רצינית. היא נצטיינה בתחום זה, עד כי אפשר היה להטיל עליה תפקיד אחראי כמפקדת עמדה. חנה באו ימי המלחמה, הילדים פונו. בלב קשה נסרדה חנה משני בניה, עמירם וצבי, ושם לא ראתה אותם...

את כל מרצה מסרה מעתה לעמדה שהיתה אחראית לה ולא היחה עונתה אלא למנוחה קצרה וכך נשארה חנה בשדה־הקרב, בעמדה. וליד העמדה נפלה.

איך נפלה

חנה פיקדה על העמדה המכונה עמדת־קולי. עמדה כל הזמן בתצפית בקומה השנייה של הבנין כשפרצו הערבים את הגדר וכבשו את ה„פילדזפוס“, חדלו התותחים מלהמטיר אש, אך מיד חידש את יריותיהם אל עמדות אחרות. כדי לפגוע את הגשת העזרה למטוס הפריצה, פגזים התפוצצו מסביב לעמדתה. — ורק אז ירדה למטה, בשמעה קול נפץ של פגז, קטצה לתעלה הסמוכה, הפגז פגע בבועקה העמדה והלטה — ומיד נשמעה התפוצצות שניה. טגו זה פגע בתעלה ליד חנה והוא שגרם לריסוק אצורה ולפאתה המירי. היה זה פגז יחיד (מאלסי פגזים שהומטרו על עין־גב שפגע בתעלה פגז).

ח נ ה ו א י ל ק א: כדוערבים סרצו לחילבוס, ססו תוחחיהם לפ-
עול כגזרה זו כדי לא להפריע להסדרות של חיל הרגלים. התוחחיהם יוחפו ל-
זמן מה אך החחילו מחדה - הפעל לפו העמקות המזרחיות כמטרה לרחק את כו-
חותינו ולשול מה- את האפירות על הגח עזרה לקטע המוחף. חנה ירדה מה-
חצפית אקר כעמדה המזרחית ויחכה עם אילצא יעה חכר עלישי על מרסח העמ-
דה. בעומעה קול נספץ על ירית חוחח קפצו דניהם לחוך החעלה המוכילה לקטע
הפריסי, בו בזמן כהחכר הכלישי קפץ לכיוון הינו אל בונקר הסילופון. הפגז
פגע במעקה כל העמדה והרס אותה ומיד נכמעה החפוצות כניה. החוככה שהופי-
עה באוחו רגע בפתח הבונקר, נפגעה כידה והחכר עזר לה לחכוכ את פצעה. הוא
קרא לקניהם כחעלה, אך כחכובה שמע רק אנחות. מיד קיהר אליהם ומצאם כחע-
לה - סעומקה היה כגובה כן אדם - שכובים על בסנר וידיהם עלוכות מעל ל-
דאכס. חנה היחה מרוספת כמעט כולה ואילצה היה מלא רסיסים, אך הפצע הקרה
נגרם לו על ידי פעולה בלתי יסירה של הפגז; מהדף ההתפוצצות נעקרה אכן
מדופן החעלה, נפלה על רגלז הימנית וריסקה אותה. היה זה הפגז האחר והי-
חידי מבין האלפים, שהומטרו על נפודתנו מסך כל חקופת המערכה, כפגע פגי-
עה יסירה כחוך אחת החעלות.

חוכשח הקטע היחה פצועה וליובקא חככ את אחיו לפי הוראות הפצוע,
סהיה כל הזמן כהכרה. אחרי כחצי שעה העבירוהו לחדר הניתוחים, בו עשו לו
מיד עירווי דם, אבל כשעתיים אחריו הוציא גם הוא את נשמתו.

בארבעת החללים וכעשרה פצועים נגמר קציר הדמים כל היום ההוא.

החכרה כולה היחה כרויה כיגון על אבדן החכרים היקרים, אך הרגדה
מרה נוספת חססה בה: הזעה והעלכון הצורב, הלכרכנות עמידתנו לא יכולנו
לחח את הכבוד האחרון ולקוברם באדמה, אקר כהגנתה נפלנו. היינו נאלצים ל-
העביר את גופותיהם מעבר ליה, אך נכענו כלכנו להחדירם למקום ל-
כייבים לו וכחוא כייך להם.

רהיה כראנו סמלאים את הצו הזה, נכסיה להם ולעצמנו: ליולס לא
לככוח את זכרה, לקדכו כראוי להם ולנו ולהמכיך במפעלנו למען ילדינו -
ילדיהם.

חלומות מנפצים

אל תשאליני, יקירה,
היכן נודדים חלומותי.
ראי איך מטלים הם מנפצים
בירפתי המציאות הבוטה,
רמוסים בעקבי הנכור,
מתרחרים נשימות אחרונות
לקול תרועת ציניותם
של בני עמי יפי הנפש,
מנקבים באש אמה
השונאת עצמה למות.

יִזְכֹּר

יִזְכֹּר עִם יִשְׂרָאֵל אֶת בְּנָיו וּבְנוֹתָיו
אֲשֶׁר חָרְפוּ נַפְשָׁם בְּמֵאֲבָק עַל הַמְדִינָה בַדֶּרֶךְ
וְאֶת חֵילֵי צְבָא-הַגְּנָה-לְיִשְׂרָאֵל
אֲשֶׁר נָפְלוּ בְּמִלְחָמוֹת יִשְׂרָאֵל.

יִזְכֹּר יִשְׂרָאֵל וְיִתְפָּרֵךְ בְּזִרְעוֹ
וְיֵאָבֵל עַל זֵיו הָעֲלוּמִים וְחֻמְדַּת הַגְּבוּרָה.
וְקִדְשַׁת הַרְצוֹן וּמְסִירוֹת הַנֶּפֶשׁ
אֲשֶׁר נִסְפוּ בְּמַעֲרְכוֹת הַכְּבִדּוֹת.

יִהְיוּ גְבוּרֵי הַדְּרוֹר וְהַנְּצַחֵן
הַנְּאֻמָּנִים וְהַאֲמִיצִים
חַתוּמֵי בְּלֵב יִשְׂרָאֵל לְדוֹר דוֹר.

